

סימן סח

בענין אכילת עראי חוץ לסוכה

ועם אכילה היא נגדרת אחר האכילה, אם האכילה קבע אף היא קבע, ואם אין האכילה קבע אף היא אינה קבע עכ"ל. וכן העלה מדנפשיה בשעה"ס (שם ס"ק כ"ט) וזוהי ביאר מה שכתב בשו"ע (שם ס"א) כיצד מצות סוכה שיהיה אוכל "ושותה" וכו'. - ויש להוסיף לזה שיטת היראים (סי' רנ"ג) המוצא צרמ"א (סי' קנ"ז ס"ד) שאינו חייב לצרף בהמ"ז מדאורייתא אם לא שמה והוא תאז לשמות עיי"ש.

אבל מקצת בסוכה וחשלימו חוץ לסוכה (ב) ויותר מזה העלה בשו"ת בנין שלמה (סי' מ"א) דאם התחיל לאכול בסוכה ואכל שיעור שאינו מחוייב לאכלו בסוכה ואח"כ השלים אכילתו חוץ לסוכה עד שאכל יחדיו כשיעור קביעות ביטל מ"ע דסוכה, ואף דבאותה אכילה שאכל חוץ לסוכה אין צו שיעור קביעות, מ"מ הרי גמר סעודתו חוץ לסוכה ומצרפינו מה שאכל בסוכה ג"כ, דהרי בחורה לא כתיב שיעור כלל, רק מדכתיב חשבו דרשינן כעין תדורו, ואכילת עראי אינו מקפיד לאכול בציתו, אצל בשקבע עצמו לאכול אכילת קבע כל משהו שבו מיקרי קביעות. ומסיק גם לאידך גיסא דאם בדעתו לקבוע סעודה אסור להתחיל לאכול עראי חוץ לסוכה אף שיגמור שיעור הקביעות בסוכה, דכיון שדעתו להשלים לסעודת קבע נחשב כל מה שאוכל לאכילת קבע עכ"ד.

ברם כל יסודו של הצנין שלמה שייך דווקא אם מתחלה היה בדעתו לאכול אכילת קבע, אצל אם התחיל לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה, ואח"כ התיישב בלצו להשלים צמוך הסוכה לשיעור שחייב בסוכה, או לאכול בסוכה שיעור המתחייב בסוכה, בכה"ג לא עשה איסור על מה שאכל חוץ לסוכה, וכן אם אכל בסוכה שיעור שאינו חייב בסוכה, ואח"כ כשהי' בציתו נמלך להשלים לשיעור שחייב בסוכה, בכה"ג אין עליו חובה ליכנס ולאכול בסוכה.

איסור אכילת עראי חוץ לסוכה בתוך סעודת קבע (א) בשו"ת שואל ומשיב (מהדורא ד' ח"ג סי' י"א) העלה דאף שקיי"ל אוכלים אכילת עראי חוץ לסוכה כמצוה צו"ע או"ח (סי' תרל"ט ס"ב), זה דוקא כשלא אכל בסוכה שיעור המחייבו לאכול בסוכה, אצל אם כבר ישב בסוכה ואכל דבר שחייב לאכלס בסוכה שוב אינו רשאי להניח הסוכה ולאכול חוץ לסוכה אף אכילת עראי. וטעם הדבר כיון דכבר נקבע עליו חיוב הסוכה נחייב אף על שיעור עראי, וכעין זה אמרו צ"מ (נ"ה ע"ב) דאין צ"ד נזקקין על פחות משו"פ, אצל אם הי' בתחלתו פרוטה כיון שכבר נזקקו לפרוטה נחייבו אף בפחות משו"פ, והי"ה כאן כל שיושב כבר בסוכה וקבע סעודתו שוב אף עראי נעשה קבע עכ"ד. - ועפ"י"ז יש להזהר שכשיצאים מהסוכה צאמנע הסעודה שיכלעו האוכל שצפוי קודם יציאתם מהסוכה.

1234567

ויש להוסיף על דבריו, דהרי הטעם שאוכלים עראי חוץ לסוכה, כתב הריטב"א סוכה (כ"ה ע"א) שכן אדם אוכל אכילת עראי חוץ לציתו והוצא צ"מ (שם ס"ק י"ב), וזה שייך לומר דוקא כשאוכל רק אכילת עראי, אצל כשכבר אוחז צאמנע סעודת קבע, הרי אין הדרך להפסיק סעודתו ולאכול אכילת עראי חוץ לציתו. - צרם הרא"ה שם כתב דהטעם הוא דאכילת עראי לא שמה אכילה, וצמאירי כתב דלא חשיבא אכילה, ולדבריהם צ"ל ההסבר הנ"ל של השו"מ, ואמנם אפשר דאף הרא"ה והמאירי ס"ל ג"כ כפי' הריטב"א וכדחזינן צ"ן שפירש דכל כה"ג לא חשיבא ולא הויא כעין תדורו. והיינו דמה שכתבו דלא חשיב אכילה הוא משום דלא הויא כעין תדורו וזה כמש"כ הריטב"א.

ומצאנו עוד כעין חידוש הנ"ל של השו"מ בדברי המאירי (שם כ"ו ע"א) שכתב: וי"א שכל שתיה בלא אכילת דבר המחייב לסוכה עראי הוא,

ובן מצואר צם' מטה אפרים (סי' תרכ"ה ח"א למטה
 אמת פ"ו) וזמ"ד דהא שאסור לאכול יותר מכזית
 חוץ לסוכה, זה דווקא כשאוכלו חוץ כדי אכילת פרס,
 אבל אם הפסיק ציניהם אין מטורפין להיות נחשב
 קציעות וכ"כ ג"כ ציכורי יעקב (סי' תרל"ט ס"ק י"ג).
 [צ"ע הגרש"ק ז"ל בחי' חכמת שלמה (שם ס"ו) ס"ל דמטורף
 עיי"ש], ועפ"י העלה דהיכי ללא התכוון מתחלה
 לאכול שיעור של יותר מכזית חוץ כדי אכילת פרס
 ואח"כ נמלך ורוצה להשלימו חוץ כדי אכילת פרס
 ללא מטורף לאכילה ראשונה שנמחייב בסוכה, שהרי
 בקציעות סעודה תליא, וכיון שאכלו מתחלה ע"ד
 שלא לאכול עוד כזית אכילת פרס, אכילת עראי הוא
 ולא חל על אכילה זו חיוב סוכה כלל, ומה שנמלך
 והשלים ע"י צירוף אכילה ראשונה לשיעור קציעות
 לא חזי לאטורפי כלל למח עליו שם קציעות שיתחייב
 עליו ויצרך עליו לישב בסוכה עכמ"ד^(א) עיי"ש
 שהאריך. - ולפי"ז כ"ש צידון דהבנין שלמה דג"כ
 יהיה הדין כן, וכמו שכתבנו.

אלא דיש לעיין דצדרי המט"א, ממה דאיתא צשו"ע
 לעיל (סי' קס"ח ס"ו) דהיכי שהתחיל לאכול פת
 הבא צינסין והי' צדעתו לאכול רק מעט ממנו וצירך
 צורא מיני מזונות ואח"כ אכל שיעור שאחרים קובעים
 עליו יצרך צרכת המזון, הרי נמצא דגם לגבי קציעות
 סעודה, אכילת עראי משלים לשיעור קציעות סעודה.
 [והמג"א שם (ס"ק י"ד) שס"ל דאין לצרך צרכת המוציא על
 מה שמסלים, היינו מטעם שדוקא על שיעור שלם אמרו שיצרך
 צרכת המוציא, ובלא"ה החמד משה (ס"ק ד') נשאר צ"ע
 דאפשר דכמו שמטורף לענין צהמ"ז מטורף נמי לצרכת המוציא,
 וע"ע בשעה"ל (ס"ק כ"א כ"ג) ובחי' ק"ו הגרע"א ז"ל הנדפס
 צשו"ע השלם].

ויש לישב, דהנה אהא דפסק צשו"ע (סי' תרל"ט
 ס"ב) דתצטיל העשוי מחמשת מינים אם קובע

עליו חסוד קבע וצריך לאוכלו צסוכה, כתב המאמר
 מרדכי (ס"ק ג') והוצא שם צציאור הלכה, דצדעתו
 תליא מילתא, דאע"פ שלא אכל כשיעור שצרך צני
 אדם לקבוע עליו חסוד קבע, ואף דלענין פת הבא
 צביסנין מצואר לעיל (סי' קס"ח) דצעינן דוקא שיעור
 שצרך צני אדם לקבוע עליו, הבא דצעינן תצצו כעין
 תדורו, כל שקובע עליו הויא קציעות להצריכו סוכה
 וצדידיה תליא מילתא, ועפ"י כתב דמי שאוכל פת
 הבא צביסנין צשחרית, גם אם אינו אוכל שיעור
 שאחרים קובעים עליו סעודתן שמצרך צרכת צורא
 מיני מזונות, מ"מ צעי סוכה שהרי הוא קובע סעודתו
 עליו, עיי"ש. והוצא צמ"צ (ס"ק ט"ו) וכתב ג"כ שכן
 הוא מנהג העולם^(ב). - [ויותר מזה עיין צפמ"ג (ח"א
 ס"ק ו') שהנין צשיטת המג"א דגם צפת כשקובע עליו ואוכל
 כזית צעי סוכה. ועיין צשו"ת רבי שלמה אצגר ז"ל או"ח (סי'
 כ"צ) מה שהאריך צזה]. - ולפי"ז מיושב צדרי המט"א,
 דשאני הך דלעיל דלחו דצעתיה תליא מילתא, ותליא
 רק צכמות פהצ"כ שאוכל, על כן כל שלצסוף אכל
 שיעור שאחרים קובעים עליו סעודתן חייב צצהמ"ז,
 משא"כ גבי סוכה שצדעתו תליא מילתא, כל שהתכוון
 לאכול פחות מכשיעור החייב צסוכה, אכילת עראי
 הוא, וכשרוצה לאכול עוד הרי זו כאכילה אחרת ואינו
 מטורף לגבי חיוב סוכה לאכילה הראשונה.

ועפ"י דהצכורי יעקב והמט"א אפשר לישב חמיהת
 המאמר מרדכי (סי' תרמ"ג ס"ק ד') על מש"כ
 שם הצ"י צכוונת שיטת הרא"ש סוכה (פ"ד ה"ג)
 דתחלה מצרך צרכת המוציא ואח"כ מצרך צרכת לישב
 צסוכה, דהיינו שאוכל מפרוסת המוציא ואח"כ מצרך
 על הסוכה [ולא שיצרך צרכת לישב צסוכה קודם הצעימה
 דא"כ הוה הצרכה הפסק צין צרכת המוציא לצעימת הפרוסה.
 ועפ"י תמה על מנהג העולם שנהגו לצרך צרכת לישב צסוכה
 אחר צרכת המוציא קודם שיטעמו מהפת. וצירך דצריכים לומר
 דכיון דצרכת הסוכה משום אכילה אחיא מצרי אכילה חציצא

וכל שבא לאכול אכילת קבע איכא מצוה מה"ת לאכול
 בסוכה וכל שאוכל אכילת עראי שאין רגילין לאכול דווקא
 בבית ליכא מצוה כלל, ואם כן לא שייך לחייבו מדין
 ח"ש.

(ב) עיי"ש מה שהביא מהשע"ת (ס"ק ה') שיש חולקים ע"ז.
 וע"ע בבכורי יעקב (סס"ק ט"ז).

(א) ועפ"י יתורץ מה שהקשני אחי הרב הגאון מו"ה אהרן
 שליט"א למה מותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה ולא
 אסרו מטעם ח"ש, ברם להנ"ל א"ש דגם אם יאכל עוד
 ח"ש גם כן אינו חייב בסוכה. ובלא"ה לא שייך כאן
 איסור ח"ש, דהרי כבר כתבו האחרונים דליכא איסור
 לאכול חוץ לסוכה, אלא שהתורה אמרה תשבו כעין תדורו

ולא הוה הפסק דומיא טול וצריך או גביל למורא דלא הוה הפסק כמבואר במס' ברכות (מ' ע"א), ותמה ע"ז המאמר מרדכי דהרי אין לאכול בסוכה קודם שיצרך לישב בסוכה. - ברם לדבריהם א"ש דהרי אפשר לטעום באופן שימכוון שלא יאכל שיעור שחייב בסוכה אלא אחר זמן שלא אכילת פרס, ובכה"ג מה שטועם פחות מכשיעור הוה אכילת עראי שאינו חייב בסוכה.

אבל מקצת חוץ לסוכה ומשלימו בסוכה

ג) ויש לעיין לפי"ד הבנין שלמה היכי שהתכוון לאכול שיעור חיוב בסוכה אלא ששגג ואכל פחות מכשיעור חוץ לסוכה, ואח"כ הלך לסוכה ומשלים לה לשיעור, האם חייב לצרך על מה שמשלים, די"ל כיון שזהך השלמה מטורף לאכילת קבע שפיר חייב לצרך, או אפשר כיון דאינו אוכל בסוכה שיעור שחייב בסוכה אינו מצרך, דומיא מה שס"ל להמג"א גבי פת הבא בכיסנין דגם כשמטורף לשיעור שאחרים קובעין עליו סעודתן אינו מצרך ברכת המוציא. ואולי נ"ד עדיף טפי ונ"ע. - ואינו דומה למה שכתב בפמ"ג (שם א"א ס"ק י"ו) שהיכי ששכח לצרך ברכת הסוכה יוכל לצרך אח"כ וסגי כשיאכל כזית, כיון שהוה קביעות מקודם. וכזה העלה ג"כ המט"א שם שהיכי ששכח צלילה הראשונה לצרך בשעת קידוש וזוכר אחר שהתחיל לאכול ולא אכל כזית יוכל לצרך וסגי צמה שיאכל אח"כ וישלים לכזית, דשאני התם דעכ"פ אכל שיעור שלם בסוכה.

ובאיתפוקתא זו יש לעיין למה שכתב ק"ו הגרע"א ו"ל שם (סעי' ה'), משמיה דהל"ח ברכות (מ"ט ע"ב) דהיכי שורדים גשמים צלילה הראשונה דימתין ב' שעות עד שיפסקו הגשמים, ואם לא פסקו יאכל בסוכה ולא יצרך, ואם אח"כ פסקו הגשמים, יחזור ויאכל יותר מכציה בסוכה ויצרך, וציאר הגרע"א דמה שכתב הל"ח שיחזור ויאכל יותר מכציה, דבפחות מזה לא יוכל לצרך דשמא קי"ל כהפוסקים דצליל א' חייב גם בשעת גשמים

וא"כ כבר יאל צמה שאכל בשעת גשמים וליכא חיוב ברכה רק באוכל יותר מכציה עכ"ד, ויל"ע אם מיד אחר שאכל הכזית בשעה שירדו גשמים פסקו הגשמים, האם חייב לחזור ולאכול כציה, או סגי גם אם יאכל כזית, ונצרך מה שאכל מקודם בסוכה כשירדו שם גשמים, כאשר כתבנו לעיל מהבנין שלמה, ויכול ג"כ לצרך ברכת הסוכה. [ופשוט למה שכתבו האחרונים דיש לחוש לשיטת הראשונים המובא בר"ן וצריטצ"א סוכה (כ"ז ע"א) דגם צלילה הראשון חייב לאכול פת יותר מכציה בסוכה, לפי"ו פשוט דצריך לחזור ולאכול יותר מכציה].

ברכת לישוב בסוכה חוה הפסק בין ברכת בפה"ג של קידוש לשתייה

ד) ובדברי הבנין שלמה יש ליישב שיטת הפוסקים ¹²³⁴⁵⁶⁷ס"ל דגם בקידוש שחרית של יו"ט ושבת יש לצרך ברכת לישוב בסוכה אחר ברכת צפה"ג קודם השמיה, [עיין לבוש (סי' תר"ס ס"ב) ושכנה"ג (סוסי' תרס"א) א], ותמה ע"ז בשו"ת דבר שמואל (סי' רט"ו) דכיון דעל השמיה ליכא חיוב סוכה נמלא שמפסיק בין ברכת צפה"ג לשמיה, וע"כ מסיק להלכה דיצרכו על הפת, וכן פסק ג"כ הטו"ו (סי' תרמ"ג ס"ק ד') ובשו"ע הרב (שם כ"ג). - ברם ליסוד דברי הבנין שלמה יש ליישב דכיון שהולך לאכול סעודת קבע, ממילא הוה השתיית יין כהתחלת הסעודה ושזב חייב לשמות היין בסוכה, [ודומיא מה שהבאנו לעיל מהמאירי והשעה"ס. אלא דהמאירי הדגיש דנגררת אחר האכילה, ומשמע דרק כשצא אחר האכילה ולא קודם לכן], ואולי יש לחלק בזה בין שמיה להנידון של הבנין שלמה דאיירי באוכל תחילה פת שאין לו שיעור חייב בסוכה. - אולם הטו"ו לשיטתו שכתב לעיל (סי' תרל"ט סוסי' כ') וז"ל: ועוד ראיתי להזכיר דבר פשוט שכל מה ששומין קודם האכילה כגון י"ש בקביעות א"ל ברכת סוכה כי האכילה שיצרך עליה אח"כ פוטר אפי' מה שלפניו וכו' כ"ז נראה פשוט לע"ד שהרואה לצרך עליה בשמיה יש לו לחוש לברכה לצטלה צלי ספק עכ"ל, הרי מבואר דגם מה שהאדם רגיל לשמות קודם

סעודתו וכוונת השומה לפתוח הצני מעיים^(ד) והשתיה
שייך לסעודה שאח"כ אפי"ה אין לו לצרך קודם
שתייתו.

ברכת לישיב בסוכה בהבדלה

(ה) ובדברינו היה אפשר ליישב מה שיש נוהגים
לצרך ברכת הסוכה כשמזדילין צמולאי
יו"ט ושבת בסוכתן, וכדי לנאח י"ח שיטת המחבר
(סי' תרל"ט ס"ב) דגם בקובע לשתות יין אינו חייב
בסוכה, [וגם להמחמירים דחששו לשיטת הפוסקים דחייב בסוכה,
מ"מ לא יצרכו], ע"כ אוכלים אח"כ פת הבה"כ. ולכאוי
ל"ב, דהרי מהב"י (המוצא לעיל) חזינו, דגם כשאוכל
פת גמור שחייב מעיקר הדין בברכת סוכה אפי"ה
הי' מקום לומר דיש בזה משום הפסק, אלא שכתב
שהיות שצורך אכילה הוא ע"כ לא חשבו כהפסק,
וזה לא שייך לגבי ברכת יין שחוששים לשיטת הפוסקים
דעל יין אין מצרכים ברכת הסוכה, א"כ יש לחוש
שהוי הפסק, ועוד שהרי להמוצא לעיל חזינו שכמה
פוסקים ס"ל שגם במקדש ציו"ט ושבת שחרית אין
לצרך ברכת הסוכה לאחר ברכת היין קודם שיטעמו,
אע"ג שהיה סברא לומר שע"י הקידוש מכין עצמו
לסעודה, והוי כחלק מהסעודה, אפי"ה סוצרים שלא
יצרכו אלא כשבאים לאכול מן הפת, וזהו באמת טעם
הסוצרים שיצרכו גם בקידוש שחרית, משום דהוה
כחלק מהסעודה, וזה לא שייך בהבדלה. [ויותר מזה
עיי' בשו"ע (סי' קע"ד ס"ד) דלכתחלה יש לסמוך אשיטת
ראשונים דין דהבדלה אינו פטור יין שצמח הסעודה, ושאי
יין קידוש דפוטרי, כיון דאין קידוש אלא במקום סעודה].
וממילא אין לדמות ג"כ למה שנהגו לצרך ברכת
הסוכה כשמקדשין ציו"ט ושבת שחרית אע"ג שאוכלים
אח"כ רק פת הבה"כ. [וראה בשע"ת (סי' תרמ"ד סק"ה),
שגם להסוצרים כשמקדש ציו"ט שחרית אין לצרך אלא כשמצרך
על הפת, מ"מ כשאוכל פה"כ וצריך אחר ברכת היין, היות
שיש פוסקים סוצרים דעל פה"כ אין מצרכין ברכת הסוכה,
ונמלא דכה"ג לא יוכל לצרך כלל ברכת הסוכה, אלא שגם
הסוצרים שאין מצרכים על פה"כ, מ"מ היכי שאוכל אותה
במורת סעודה הנריכה לקידוש שפיר דמי דמחשבתו משוי קבע,
1234567 ת"ח

[עיי' שע"ת (סי' תרל"ט סק"ה)], וכיון שכל עיקר הצרכה
מכה קביעות היין לא ימתין עד אחר ברכת צמ"מ].

אולם להנחצאר לעיל א"ש, שהיות שסומכים על
הפוסקים שס"ל שכשאוכל יותר מכצלה מפת
הצ"כ מצרכין ברכת הסוכה, וכיון שחשוב סעודת
קבע, ממילא חייב לצרך גם על העראי שהוא התחלה
לקבע ודו"ק. - ועוד י"ל שכיון שקודם הבדלה אסור
לטעום נמלא שהבדלה מחיר האכילה וממילא הוי
כמכין עצמו בזה למה שאוכל אח"כ ולא הוי הפסק
ודומיא מה שהביא המ"ב (סי' קע"ד ס"ק י"ד) מהמג"א
שם (ס"ק ו') דשיטת הראשונים שס"ל דהיכי שמזדיל
ורוצה לפטור יין שצמח הסעודה דיטול ידיו קודם
הבדלה, דאין הבדלה הפסק בין נטילה לאכילה, כיון
שדעתו לאכול ואינו ראוי לאכול בלי הבדלה וי"ע.
- וע"ע ברצינו מנוח על הרמב"ם הל' סוכה (פ"ו
הי"ב) שכתב: וכי היכי דמסדרינן ליה אכסא דקידושא
ה"נ מסדרינן ליה אכסא דאכלתא עכ"ל, ברם אין
מזה כ"כ הוכחה, שהרי קאי התם לשיטת הרמב"ם
שיש לצרך ברכת הסוכה קודם שיצב עיי"ש^(ה).

בענין שתית בוס ברכת המזון בסוכה

(ו) ועפ"י ד' הנ"ל ובדברי השואל ומשיב יש ג"כ לדון
במצרך צהמ"ז על הכוס לדעת הפוסקים
דגם בקבע על היין אינו מחוייב לשתותו בסוכה אי
צריך לשתותו בסוכה, די"ל דכיון דמחמת אכילתו צא,
חשוב כהמשך לסעודתו, וצפרט לדברי השואל ומשיב
דכל שנתחייב לאכול בסוכה שוב חייב לאכול גם העראי
צמח הסוכה, א"כ חייב לשתותו בסוכה, או י"ל דכיון
דצריך צהמ"ז נפקק סעודתו ושוב אין לו שייכות
לסעודה, ואינו חייב מן הדין לשתותו בסוכה. ונדדים
אלו מאלו צרא"ש ברכות (פ"ו סי' כ"ו) שהביא שיטת
הבה"ג דאין לצרך ברכה מעין שלש על כוס צהמ"ז,
וכתב דטעמו דכיון דצא מחמת הסעודה, צהמ"ז
פוטרו, והרא"ש כתב דלא מסתבר כוותיה, וכוונתו
דלא מסתבר לומר דצהמ"ז שהוא קילוק והיסח
הדעת על מה שאכל ושתה יפטרנו למה ששותה

חשובה ז"ל ושכן הי' מנהג אבוה"ק שלא לברך ברכת הסוכה
בעת ההבדלה.

(ד) עיי' מג"א (סי' קע"ד ס"ק י"א).

(ה) ושמעתי מאמ"ר הגנ"י שזקינו מרז בעל התעוררות

אחריו שהוא כסעודה אחרת, ועיין צ"י וצ"ח (סי' ק"ז וסי' ער"ב), [ומה"ט מזכרין צפה"ג על כוס של צהמ"ז אחר צהמ"ז, עיין רא"ש פסחים (פ"י סי' י'), ולהלכה קיי"ל בשו"ע שם (סעי' ב') כשיטת הרא"ש. אך י"ל דהרא"ש ס"ל דגם אם נימא דמחמת סעודה קאחי, מ"מ אין סבירא דצהמ"ז יפטרנו על מה שממשיך לאכול ולשתות אח"כ, וכ"ז דוקא לענין צהמ"ז אבל לגבי חיוב סוכה י"ל דכיון דמחמת סעודה קאחי הוי צירוף לסעודת קבע ול"ע. - זרם ביטעות יעקב (סי' תרל"ט סק"ב) פשיטא ליה דהיכי שאל כל פת מעט פחות מכביצה באופן שפטור מן הסוכה וחייב צהמ"ז ושותה כוס של צהמ"ז מזטרפין השתיה לאכילה וחשוב קבע עיי"ש. ולפי"ז כ"ש צי"ד שפשוט שחייב בסוכה. [ובעיקר דברי היסוד"י יש לעיין מדברי המג"א (סי' ר"י סק"א) ובפמ"ג שם ולעיל (סי' קצ"ו א"א ס"ק ו') מש"כ בזה. - ואולי יש לחלק ודו"ק].

דעת שו"ע הרב והמעשה חושב

ז) אולם מדברי שו"ע הרב (סי' תרל"ט ס"ו) מוכח דלא ס"ל כדברי השו"מ והענין שלמה, דכתב דהיכי שזירד גשמים כליל יו"ט ראשון של סוכות, צריך לאכול כזית פת בסוכה, וצדיתו חייב לאכול עוד פת, שהרי בכל סעודת יו"ט חובה לאכול יותר מכביצה פת, ושוב כתב: ואפי' שלא בשעת הגשם אם ירצה לאכול כזית בסוכה וכביצה מזומנמת תוך הצית הרשות צידו אלא שהמחמיר לאכול כל הסעודה בתוך הסוכה שלא בשעת הגשם הרי זה משוכנע עכ"ל. הרי מבואר מזה דגם אם נתחייב כבר לאכול בסוכה אפ"ה מותר לו להמשיך סעודת עראי צדית, וגם מבואר דהיכי שאל כל בסוכה שיעור שאינו חייב בסוכה מותר לו לאכול פחות מכביצה חוץ לסוכה. - ואולי אין כ"כ הכרח דהשו"ע הרב לא יסבור כחידושו של השו"מ, דיט לחלק שדוקא היכי שאל כל בסוכה שיעור של אכילת קבע אז חייב להמשיך לאכול

בסוכה גם אכילת עראי, דנגרר אחר אכילת קבע, והוי כחלק מאכילת קבע. משא"כ צידית שו"ע הרב שאיירי שאל כל רק כזית פת, (דלילה הראשונה סגי בזה ולא צעין שיאכל יותר מכביצה שהוא שיעור סעודת קבע), לכן אין באכילה זו לחייבו להמשיך לאכול סעודת עראי בסוכה. [אלא דגם לפי"ז צ"ב למה לא חשב בשו"ע הרב לשיטת הי"א שצ"ח וכן הוא צריטצ"א בשם הרא"ה דמה שסגי בלילה הראשונה כזית הוא משום שהסורה קבעו לאכלו בסוכה עשאו אכילת קבע עיי"ש, ולפי"ז דחשוב כסעודת קבע למה יהי מותר לאכול אח"כ אכילת עראי חוץ לסוכה].

וב"מ מדבריו מבואר דלא ס"ל כדברי הענין שלמה, שהרי חזינן שגם היכי שיאל חובת מצוה סוכה בפחות מכשיעור, אפ"ה מותר לו להמשיך לאכול סעודת עראי חוץ לסוכה אע"ג שצמה שאוכל חוץ לסוכה יצטרף לשיעור חיוב סוכה עם מה שאל כבר בסוכה. - ויש לדחוק דכוונת השו"ע הרב איירי באופן שנתכוין שמה שיאכל חוץ לסוכה לא יהי בתוך כדי אכילת פרס עם מה שאל בתוך הסוכה. ולכן שפיר אינו מזטרף כנחבאר לעיל מהמט"א. ומ"מ יאל חובת אכילת פת דיו"ט, כאשר כתב ק"ז בשו"מ יד סופר (סי' נ"ו) דלפי"מ שהעלה הפמ"ג (סי' ר"י א"א ס"ק א') דכל שאל כל פת כשיעור שביעה אף אם לא אכלס בתוך כדי אכילת פרס מ"מ חייב צהמ"ז מה"מ¹⁾ [וכן העלה המט"א (סי' תרכ"ה אף למטה אות פ"ז)] ולפי"ז ה"ה דיואל בזה אכילת יו"ט כיון דחשוב אכילה להתחייב צהמ"ז. ועיין שו"מ כת"ס חאו"מ (סי' ע"א) ד"ה כ"ז, ושו"מ שצט סופר חאו"מ (סי' ו') מש"כ בזה. אלא דפשוט דברי שו"ע הרב לא מורין שאיירי בזה. וגם בלא"ה מה שהעלה ק"ז דאכילת יו"ט יאל י"ח גם כשלא אכל ככ"פ, עיין בשו"מ מוצל מאש (ח"א סי' ע"ז) דס"ל דאינו יואל והוכיח זאת מהרא"ש צרכות (מ"ט ע"ב) ודברי השו"ע הרב מיוסדים ג"כ ע"ד הרא"ש אלו עיי"ש. - וע"ע

¹⁾אוצר החכמה

זה דוקא שהיה הפסק באכילת כזית, אבל כשהפסק היה אחר אכילת הכזית, קודם שבא לידי שביעה מסתבר כהפמ"ג. ומצאתי שכוונתי בזה להמנ"ח (מצוה ת"ל) שהסתפק בזה, ובני"ד איירי דאכל כזית אכילת פרס כאשר כתבו הפוסקים דיש לאכול הכזית בכדי אכילת פרס.

ו) ואף למה שמפקפק בשעה"צ (ס"ק י') דלא ברירא כולי האי כהפמ"ג דאפשר שאף שיש כדי שביעה, מ"מ "ואכלת" גם בענין זה לא מיקרי אכילה כמש"כ שם המ"א (ס"ק א') דכל שלא אכל כזית בכדי אכילת פרס אינו חייב בברכת המזון ולאפוהי שיטת השכנה"ג סי' ר"ד הגה"ט אות ג') דכל

בגליון מהרש"א ברכות שם מה שהביא מאזיו הגרע"א ז"ל ודו"ק.

גם מדברי הגאון רבי חיים שמואל צירנצוים ז"ל בהגהותיו מעשה חשב על שעה"מ הל' סוכה (פ"ו ה"ו) מצואר דלא ס"ל כהצנין שלמה, דכחב שם (אות קפ"ב) ליישב קושיית השעה"מ אהא דחנן סוכה (כ"ז ע"א) דר"א ס"ל דאדם חייב לאכול י"ד סעודות בסוכה, הרי חג הסוכות כולל גם שבת, ובשבת חייב לאכול ג' סעודות נמצא שצמשך שבעת ימי החג חייב לאכול ט"ו סעודות. - ומי' המעשה חשב, דר"א לא חשיב אלא הסעודות שמחייב לאכול בסוכה משום תשבו כעין תדורו, וסעודה שלישיית גם אי חייב לאכול יותר מכצ"ה, הרי יוכל לאכול כצ"ה פת

בציתו ולהשלים המותר בסוכה בכדי אכילת פרס עכ"ד, הרי מצואר דהיכי דקובע לאכול סעודת קצב מותר לאכול שיעור עראי חוץ לסוכה, וזה לא כדברי הצנין שלמה.

ופשוט דמה שכתב ק"ו הגרע"א ז"ל צחי' לשו"ע (סי' תרל"ט ס"ב) דגם להסוברים דאכילת עראי דשבת ויו"ט חשוב קצב, כיון דיוצא בכזית זה משום חובת יו"ט משוי ליה קצב וצעי סוכה, מ"מ אחר שכבר יצא ידי חובתו בסעודת יו"ט מה שאוכל אח"כ הוי צו דין עראי ואין צריך סוכה רק ביותר מכצ"ה עכ"ד, דלא התכוון לומר דגם אם ימשיך לאכול צאותו סעודה. [ויש לדון למה שכתבנו לעיל בדברי השו"ע הרב שלא יהיו סותרים לדברי השו"מ].

סימן סט

קניית אתרוג במעוץ מעשר

ברם מהטו"ז מוכח שס"ל לחלק באופן אחר דכתב שם: ולענין לקנות מצות צדית הכנסת צמעות מעשר נ"ל דאם בשעת קניית המצות היה דעתו על זה שרי דהא המעות לזדקה אזיל ואף שהוא נהנה צמח שמכבד לקרות אחרים לס"ת אין זה איסור שהרי בכל מעשר יש טובה הנאה לבעלים, משא"כ אם בשעת קניית המצות לא נתכוין ליתן מעשר ואח"כ רוצה לפרוע ממעשר הוי ליה כפורע חובו ממעשר עכ"ל, ואח"כ הביא תשובת מהר"מ הג"ל.

והנה הקונה המצות כדי שהוא עצמו יעלה למורה ודאי מצוה קעציד [וגם מה דשיעור הבאר שבע סוטה (מ"א ע"ב) והוצא במג"א (סי' קל"ט ס"ק ה')] דהצרכה שלפניה הוי דאורייתא, וכ"כ בשו"ת משכנ"י חאו"מ (סי' ס"ג), ומסתבר דכן הוא ג"כ כשקונה לתצירו ומזכהו במצוה, ועיין ש"ך יו"ד (סי' קס"ו ס"ק א'). ולפי"ז לענ"ד צ"ב, דלפי דבריו דלא הותר אלא באופן שהמעות הולכים לזדקה, א"כ האין הביא אח"כ להלכה דברי המהר"מ שמשמע דגם כשאין המעות הולך לזדקה מותר ליטול ממעות מעשר. וגם אם נאמר דמה שהתיר המהר"מ להיות בעל צדית או להכניס חתן

ברמ"א יו"ד (סי' רמ"ט ס"א) פסק: ואין לעשות ממעשר שלו דבר מצוה כגון נרות לצית הכנסת או שאר דבר מצוה רק יתנונו לעניים. ומקורו במהרי"ל הל' ראש השנה.

ובשו"ז (ס"ק א') ובש"ך (ס"ק ג') הביאו תשובת מהר"מ דכל מצוה שתצא לידו כגון להיות בעל צדית או להכניס חתן וכלה לחופה וכן לקנות ספרים ללמוד בהן ולהשאלין לאחרים אם לא היה יכולת צידו ולא היה עושה אותה מצוה יכול לקנות מן המעשר עכ"ד.

ובפשוט נראה שהמהרי"ל והמהר"מ פליגי. ברם נמצאו כמה דרכים להשוות שיטתם, ותחילה נביא דברי הבאר הגולה שפירש דברי הרמ"א דלא אסר אלא באופן שכבר התחייב לעשותו, וצ"ה"ג פורע חובו ממעות מעשר, אבל אם בא לעשות מצוה שלא נתחייב לעשותו אזי ראוי ליקח גם ממעות מעשר, וכתב ק"ו בשו"ת חת"ס חיו"ד (סי' רל"א) דהצ"ה"ג בא להשוות שיטתם דהמהר"מ שהתיר ליטול מעות מעשר לצורך מצוה איירי כשלא התחייב לעשותו.